ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
വിലോക്യ ദൂഷിതാം കൃഷ്ണാം
കൃഷ്ണഃ കൃഷ്ണാഹിനാ വിഭുഃ।
തസ്യാ വിശുദ്ധിമൻവിച്ഛൻ
സർപം തമുദവാസയത് ॥ **1** ॥

രാജോവാച
കഥമന്തർജലേഽഗാധേ ൻയഗൃഹ്ണാദ് ഭഗവാനഹിം।
സ വൈ ബഹുയുഗാവാസം യഥാഽഽസീദ് വിപ്ര കഥ്യതാം ॥ **2** ॥

ബ്രഹ്മൻ ഭഗവതസ്തസ്യ ഭൂമ്നഃ സ്വച്ഛന്ദവർതിനഃ।
ഗോപാലോദാരചരിതം കസ്തൃപ്യേതാമൃതം ജുഷൻ ॥ **3** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
കാലിന്ദ്യാം കാലിയസ്യാസീദ്ധ്രദഃ കശ്ചിദ് വിഷാഗ്നിനാ।
ശ്രപ്യമാണപയാ യസ്മിൻ പതന്ത്യുപരിഗാഃ ഖഗാഃ ॥ **4** ॥

വിപ്രുഷ്മതാ വിഷോദോർമിമാരുതേനാഭിമർശിതാഃ।
മ്രിയന്തേ തീരഗാ യസ്യ പ്രാണിനഃ സ്ഥിരജംഗമാഃ ॥ **5** ॥

തം ചണ്ഡവേഗവിഷവീർയമവേക്ഷ്യ തേന
ദുഷ്ടാം നദീം ച ഖലസംയമനാവതാരഃ।

കൃഷ്ണഃ കദംബമധിരുഹ്യ തതോഽതിതുംഗ -
മാസ്ഫോട്യ ഗാഢരശനോ ൻയപതദ് വിഷോദേ ॥ **6** ॥

സർപഹ്രദഃ പുരുഷസാരനിപാതവേഗ -
സങ്ക്ഷോഭിതോരഗവിഷോച്ഛ്വസിതാംബുരാശിഃ ।
പർയക്പ്ലുതോ വിഷകഷായവിഭീഷണോർമി -
ർധാവൻ ധനുഃശതമനന്തബലസ്യ കിം തത് ॥ **7** ॥

തസ്യ ഹ്രദേ വിഹരതോ ഭുജദണ്ഡഘൂർണ -
വാർഘോഷമംഗ വരവാരണവിക്രമസ്യ ।
ആശ്രുത്യ തത് സ്വസദനാഭിഭവം നിരീക്ഷ്യ
ചക്ഷുഃശ്രവാഃ സമസരത്തദമൃഷ്യമാണഃ ॥ **8** ॥

തം പ്രേക്ഷണീയസുകുമാരഘനാവദാതം
ശ്രീവത്സപീതവസനം സ്മിതസുന്ദരാസ്യം ।
ക്രീഡന്തമപ്രതിഭയം കമലോദരാംഘ്രിം
സന്ദശ്യ മർമസു രുഷാ ഭുജയാ ചചരാദ ॥ **9** ॥

തം നാഗഭോഗപരിവീതമദൃഷ്ടചേഷ്ട -
മാലോക്യ തത്പ്രിയസഖാഃ പശുപാ ഭൃശാർതാഃ ।
കൃഷ്ണേഽർപിതാത്മസുഹൃദർഥകലത്രകാമാ
ദുഃഖാനുശോകഭയമൂഢധിയോ നിപേതുഃ ॥ **10** ॥

ഗാവോ വൃഷാ വത്സതർയഃ ക്രന്ദമാനാഃ സുദുഃഖിതാഃ ।
കൃഷ്ണേ ൻയസ്തേക്ഷണാ ഭീതാ രുദത്യ ഇവ തസ്ഥിരേ ॥ **11** ॥

അഥ വ്രജേ മഹോത്പാതാസ്ത്രിവിധാ ഹ്യതിദാരുണാഃ ।
ഉത്പേതുർഭുവി ദിവ്യാത്മൻയാസന്നഭയശംസിനഃ ॥ **12** ॥

താനാലക്ഷ്യ ഭയോദ്വിഗ്നാ ഗോപാ നന്ദപുരോഗമാഃ।
വിനാ രാമേണ ഗാഃ കൃഷ്ണം ജ്ഞാത്വാ ചാരയിതും ഗതം ॥ **13** ॥

തൈർദുർനിമിത്തൈർനിധനം മത്വാ പ്രാപ്തമതദ്വിദഃ।
തത്പ്രാണാസ്തൻമനസ്കാസ്തേ ദുഃഖശോകഭയാതുരാഃ ॥ **14** ॥

ആബാലവൃദ്ധവനിതാഃ സർവേഽംഗ പശുവൃത്തയഃ।
നിർജഗ്മുർഗോകുലാദ് ദീനാഃ കൃഷ്ണദർശനലാലസാഃ ॥ **15** ॥

താംസ്തഥാ കാതരാൻ വീക്ഷ്യ ഭഗവാൻ മാധവോ ബലഃ।
പ്രഹസ്യ കിഞ്ചിന്നോവാച പ്രഭാവജ്ഞോഽനുജസ്യ സഃ ॥ **16** ॥

തേഽൻവേഷമാണാ ദയിതം കൃഷ്ണം സൂചിതയാ പദൈഃ।
ഭഗവൽലക്ഷണൈർജഗ്മുഃ പദവ്യാ യമുനാതടം ॥ **17** ॥

തേ തത്ര തത്രാബ്ജയവാങ്കുശാശനി -
ധ്വജോപപന്നാനി പദാനി വിശ്പതേഃ।
മാർഗേ ഗവാമന്യപദാന്തരാന്തരേ
നിരീക്ഷമാണാ യയുരംഗ സത്വരാഃ ॥ **18** ॥

അന്തർഹ്രദേ ഭുജഗഭോഗപരീതമാരാത്
കൃഷ്ണം നിരീഹമുപലഭ്യ ജലാശയാന്തേ।
ഗോപാംശ്ച മൂഢധിഷണാൻ പരിതഃ പശൂംശ്ച
സന്ക്രന്ദതഃ പരമകശ്മലമാപുരാർതാഃ ॥ **19** ॥

ഗോപ്യോഽനുരക്തമനസോ ഭഗവത്യനന്തേ
തത്സൗഹൃദസ്മിതവിലോകഗിരഃ സ്മരന്ത്യഃ।
ഗ്രസ്തേഽഹിനാ പ്രിയതമേ ഭൃശദുഃഖതപ്താഃ
ശൂന്യം പ്രിയവ്യതിഹൃതം ദദൃശുസ്ത്രിലോകം ॥ **20** ॥

താഃ കൃഷ്ണമാതരമപത്യമനുപ്രവിഷ്ടാം
തുൽയവ്യഥാഃ സമനുഗൃഹ്യ ശുചഃ സ്രവന്ത്യഃ।
താസ്താ വ്രജപ്രിയകഥാഃ കഥയന്ത്യ ആസൻ
കൃഷ്ണാനന്യേർപിതദൃശോ മൃതകപ്രതീകാഃ ॥ **21** ॥

കൃഷ്ണപ്രാണാന്നിർവിശതോ നന്ദാദീൻ വീക്ഷ്യ തം ഹ്രദം।
പ്രത്യഷേധത് സ ഭഗവാൻ രാമഃ കൃഷ്ണാനുഭാവവിത് ॥ **22** ॥

ഇത്ഥം സ്വഗോകുലമനൻയഗതിം നിരീക്ഷ്യ
സസ്ത്രീകുമാരമതിദുഃഖിതമാത്മഹേതോഃ।
ആജ്ഞായ മർത്യപദവീമനുവർതമാനഃ
സ്ഥിത്വാ മുഹൂർതമുദതിഷ്ഠദുരംഗബന്ധാത് ॥ **23** ॥

തത്പ്രഥ്യമാനവപുഷാ വ്യഥിതാത്മഭോഗ -
സ്ത്യക്ത്വോന്നമയ്യ കുപിതഃ സ്വഫണാൻ ഭുജംഗഃ।
തസ്ഥൗ ശ്വസംശ്വസനരന്ധ്രവിഷാംബരീഷ -
സ്തബ്ധേക്ഷണോൽമുകമുഖോ ഹരിമീക്ഷമാണഃ ॥ **24** ॥

തം ജിഹ്വയാ ദ്വിശിഖയാ പരിലേലിഹാനം
ദ്വേ സൃക്കിണീ ഹ്യതികരാലവിഷാഗ്നിദൃഷ്ടിം।
ക്രീഡന്നമും പരിസസാര യഥാ ഖഗേന്ദ്രോ
ബഭ്രാമ സോഽപ്യവസരം പ്രസമീക്ഷമാണഃ ॥ **25** ॥

ഏവം പരിഭ്രമഹതൗജസമുന്നതാംസ -
മാനമ്യ തത്പൃഥുശിരഃസ്വധിരൂഢ ആദ്യഃ।
തൻമൂർധരത്നനികരസ്പർശാതിതാമ്ര -
പാദാംബുജോഽഖിലകലാദിഗുരുർനനർത ॥ **26** ॥

തം നർതുമുദ്യതമവേക്ഷ്യ തദാ തദീയ -
ഗന്ധർവസിദ്ധസുരചാരണദേവവധ്വഃ।

പ്രീത്യാ മൃദംഗപണവാനകവാദ്യഗീത -
പുഷ്പോപഹാരനുതിഭിഃ സഹസോപസേദുഃ ॥ **27** ॥

യദ് യച്ഛിരോ ന നമത്യേംഗ ശതൈകശീർഷ്ണ -
സ്തത്തൻ മമർദ ഖരദണ്ഡധരോഽംഘ്രിപാതൈഃ ।
ക്ഷീണായുഷോ ഭ്രമത ഉൽബണമാസ്യതോഽസൃങ് -
നസ്തോ വമൻ പരമകശ്മലമാപ നാഗഃ ॥ **28** ॥

തസ്യാക്ഷിഭിർഗരലമുദ്വമതഃ ശിരസ്സു
യദ് യത് സമുന്നമതി നിഃശ്വസതോ രുഷോച്ചൈഃ ।
നൃത്യൻ പദാനുനമയൻ ദമയാംബഭൂവ
പുഷ്പൈഃ പ്രപൂജിത ഇവേഹ പുമാൻ പുരാണഃ ॥ **29** ॥

തച്ചിത്രതാണ്ഡവവിരുഗ്ണഫണാതപത്രോ
രക്തം മുഖൈരുരു വമൻ നൃപ ഭഗ്നഗാത്രഃ ।
സ്മൃത്വാ ചരാചരഗുരും പുരുഷം പുരാണം
നാരായണം തമരണം മനസാ ജഗാമ ॥ **30** ॥

കൃഷ്ണസ്യ ഗർഭജഗതോഽതിഭരാവസന്നം
പാർഷ്ണിപ്രഹാരപരിരുഗ്ണഫണാതപത്രം ।
ദൃഷ്ട്വാഹിമാദ്യമുപസേദുരമുഷ്യ പത്ന്യ
ആർതാഃ ശ്ലഥദ്വസനഭൂഷണകേശബന്ധാഃ ॥ **31** ॥

താസ്തം സുവിഗ്നമനസോഽഥ പുരസ്കൃതാർഭാഃ
കായം നിധായ ഭുവി ഭൂതപതിം പ്രണേമുഃ ।
സാധ്വ്യഃ കൃതാഞ്ജലിപുടാഃ ശമലസ്യ ഭർതു -
ർമോക്ഷേപ്സവഃ ശരണദം ശരണം പ്രപന്നാഃ ॥ **32** ॥

നാഗപത്ന്യ ഊചുഃ
ൻയായ്യോ ഹി ദണ്ഡഃ കൃതകിൽബിഷ്ഽേസ്മിം -
സ്തവാവതാരഃ ഖലനിഗ്രഹായ।
രിപോഃ സുതാനാമപി തുൽയദൃഷ്ടേ -
ർധത്സേ ദമം ഫലമേവാനുശംസൻ ॥ **33** ॥

അനുഗ്രഹോഽയം ഭവതഃ കൃതോ ഹി നോ
ദണ്ഡോഽസതാം തേ ഖലു കൽമഷാപഹഃ।
യദ് ദന്ദശൂകത്വമമുഷ്യ ദേഹിനഃ
ക്രോധോഽപി തേഽനുഗ്രഹ ഏവ സമ്മതഃ ॥ **34** ॥

തപഃ സുതപ്തം കിമനേന പൂർവം
നിരസ്തമാനേന ച മാനദേന।
ധർമോഽഥ വാ സർവജനാനുകമ്പയാ
യതോ ഭവാംസ്തുഷ്യതി സർവജീവഃ ॥ **35** ॥

കസ്യാനുഭാവോഽസ്യ ന ദേവ വിദ്മഹേ
തവാംഘ്രിരേണുസ്പർശാധികാരഃ।
യദ്വാംഛയാ ശ്രീർലലനാഽചരത്തപോ
വിഹായ കാമാൻ സുചിരം ധൃതവ്രതാ ॥ **36** ॥

ന നാകപൃഷ്ഠം ന ച സാർവഭൗമം
ന പാരമേഷ്ഠ്യം ന രസാധിപത്യം।
ന യോഗസിദ്ധീരപുനർഭവം വാ
വാംഛന്തി യത്പാദരജഃപ്രപന്നാഃ ॥ **37** ॥

തദേഷ നാഥാപ ദുരാപമൻയെ -
സ്തമോജനിഃ ക്രോധവശോഽപ്യഹീശഃ।

സംസാരചക്രേ ഭ്രമതഃ ശരീരിണോ
യദിച്ഛതഃ സ്യാദ് വിഭവഃ സമക്ഷഃ ॥ **38** ॥

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ പുരുഷായ മഹാത്മനേ ।
ഭൂതാവാസായ ഭൂതായ പരായ പരമാത്മനേ ॥ **39** ॥

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനിധയേ ബ്രഹ്മണേഽനന്തശക്തയേ ।
അഗുണായാവികാരായ നമസ്തേഽപ്രാകൃതായ ച ॥ **40** ॥

കാലായ കാലനാഭായ കാലാവയവസാക്ഷിണേ ।
വിശ്വായ തദുപദ്രഷ്ട്രേ തത്കർത്രേ വിശ്വഹേതവേ ॥ **41** ॥

ഭൂതമാത്രേന്ദ്രിയപ്രാണമനോബുദ്ധ്യാശയാത്മനേ ।
ത്രിഗുണേനാഭിമാനേന ഗൂഢസ്വാത്മാനുഭൂതയേ ॥ **42** ॥

നമോഽനന്തായ സൂക്ഷ്മായ കൂടസ്ഥായ വിപശ്ചിതേ ।
നാനാവാദാനുരോധായ വാച്യവാചകശക്തയേ ॥ **43** ॥

നമഃ പ്രമാണമൂലായ കവയേ ശാസ്ത്രയോനയേ ।
പ്രവൃത്തായ നിവൃത്തായ നിഗമായ നമോ നമഃ ॥ **44** ॥

നമഃ കൃഷ്ണായ രാമായ വസുദേവസുതായ ച ।
പ്രദ്യുമ്നായാനിരുദ്ധായ സാത്വതാം പതയേ നമഃ ॥ **45** ॥

നമോ ഗുണപ്രദീപായ ഗുണാത്മച്ഛാദനായ ച ।
ഗുണവൃത്ത്യുപലക്ഷ്യായ ഗുണദ്രഷ്ട്രേ സ്വസംവിദേ ॥ **46** ॥

അവ്യാകൃതവിഹാരായ സർവവ്യാകൃതസിദ്ധയേ ।
ഹൃഷീകേശ നമസ്തേഽസ്തു മുനയേ മൗനശീലിനേ ॥ **47** ॥

പരാവരഗതിജ്ഞായ സർവാധ്യക്ഷായ തേ നമഃ ।
അവിശ്വായ ച വിശ്വായ തദ്രഷ്ട്രേഽസ്യ ച ഹേതവേ ॥ **48** ॥

ത്വം ഹ്യസ്യ ജൻമസ്ഥിതിസംയമാൻ പ്രഭോ
ഗുണൈരനീഹോഽകൃത കാലശക്തിധൃക് ।
തത്തത്സ്വഭാവാൻ പ്രതിബോധയൻ സതഃ
സമീക്ഷയാമോഘവിഹാര ഈഹസേ ॥ **49** ॥

തസ്യൈവ തേഽമൂസ്തനവസ്ത്രിലോക്യാം
ശാന്താ അശാന്താ ഉത മൂഢയോനയഃ ।
ശാന്താഃ പ്രിയാസ്തേ ഹ്യധുനാവിതും സതാം
സ്ഥാതുശ്ച തേ ധർമപരീപ്സയേഹതഃ ॥ **50** ॥

അപരാധഃ സകൃദ് ഭർത്രാ സോഢവ്യഃ സ്വപ്രജാകൃതഃ ।
ക്ഷന്തുമർഹസി ശാന്താത്മൻ മൂഢസ്യ ത്വാമജാനതഃ ॥ **51** ॥

അനുഗൃഹ്ണീഷ്വ ഭഗവൻ പ്രാണാംസ്ത്യജതി പന്നഗഃ ।
സ്ത്രീണാം നഃ സാധുശോച്യാനാം പതിഃ പ്രാണഃ പ്രദീയതാം ॥ **52** ॥

വിധേഹി തേ കിങ്കരീണാമനുഷ്ഠേയം തവാജ്ഞയാ ।
യച്ഛ്രദ്ധയാനുതിഷ്ഠൻ വൈ മുച്യതേ സർവതോഭയാത് ॥ **53** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥം സ നാഗപത്നീഭിർഭഗവാൻ സമഭിഷ്ടുതഃ ।
മൂർച്ഛിതം ഭഗ്നശിരസം വിസസർജാംഘ്രികുട്ടനൈഃ ॥ **54** ॥

പ്രതിലബ്ധേന്ദ്രിയപ്രാണഃ കാലിയഃ ശനകൈർഹരിം ।
കൃച്ഛ്രാത് സമുച്ഛ്വസൻ ദീനഃ കൃഷ്ണം പ്രാഹ കൃതാഞ്ജലിഃ ॥ **55** ॥

കാലിയ ഉവാച
വയം ഖലാഃ സഹോത്പത്ത്യാ താമസാ ദീർഘമന്യവഃ ।
സ്വഭാവോ ദുസ്ത്യജോ നാഥ ലോകാനാം യദസദ്ഗ്രഹഃ ॥ **56** ॥

ത്വയാ സൃഷ്ടമിദം വിശ്വം ധാതർഗുണവിസർജനം।
നാനാസ്വഭാവവീർയൗജോയോനിബീജാശയാകൃതി ॥ **57** ॥

വയം ച തത്ര ഭഗവൻ സർപാ ജാത്യുരുമൻയവഃ।
കഥം ത്യജാമസ്ത്വൻമായാം ദുസ്ത്യജാം മോഹിതാഃ സ്വയം ॥ **58** ॥

ഭവാൻ ഹി കാരണം തത്ര സർവജ്ഞോ ജഗദീശ്വരഃ।
അനുഗ്രഹം നിഗ്രഹം വാ മൻയസേ തദ് വിധേഹി നഃ ॥ **59** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാകർണ്യ വചഃ പ്രാഹ ഭഗവാൻ കാർയമാനുഷഃ।
നാത്ര സ്ഥേയം ത്വയാ സർപ സമുദ്രം യാഹി മാ ചിരം।
സ്വജ്ഞാത്യപത്യദാരാഢ്യോ ഗോനൃഭിർഭുജ്യതാം നദീ ॥ **60** ॥

യ ഏതത് സംസ്മരേൻമർത്യസ്തുഭ്യം മദനുശാസനം।
കീർതയന്നുഭയോഃ സന്ധ്യോർന യുഷ്മദ് ഭയമാപ്നുയാത് ॥ **61** ॥

യോഽസ്മിൻ സ്നാത്വാ മദാക്രീഡേ
ദേവാദീംസ്തർപയേജ്ജലൈഃ।
ഉപോഷ്യ മാം സ്മരന്നർചേത്
സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ॥ **62** ॥

ദ്വീപം രമണകം ഹിത്വാ ഹ്രദമേതമുപാശ്രിതഃ।
യദ്ഭയാത് സ സുപർണസ്ത്വാം നാദ്യാൻമത്പാദലാംഛിതം ॥ **63** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവമുക്തോ ഭഗവതാ കൃഷ്ണേനാദ്ഭുതകർമണാ।
തം പൂജയാമാസ മുദാ നാഗപത്ന്യശ്ച സാദരം ॥ **64** ॥

ദിവ്യാംബരസ്രങ്മണിഭിഃ പരാർധ്യൈരപി ഭൂഷണൈഃ।
ദിവ്യഗന്ധാനുലേപൈശ്ച മഹത്യോത്പലമാലയാ ॥ **65** ॥

പൂജയിത്വാ ജഗന്നാഥം പ്രസാദ്യ ഗരുഡധ്വജം।
തതഃ പ്രീതോഽഭ്യനുജ്ഞാതഃ പരിക്രമ്യാഭിവന്ദ്യ തം ॥ **66** ॥

സകലത്രസുഹൃത്പുത്രോ ദ്വീപമബ്ധേർജഗാമ ഹ।
തദൈവ സാമൃതജലാ യമുനാ നിർവിഷാഭവത്।
അനുഗ്രഹാദ് ഭഗവതഃ ക്രീഡാമാനുഷരൂപിണഃ ॥ **67** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ കാലിയമോക്ഷണം നാമ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥